

NOKUTs tilsynsrapporter

Psykisk helsearbeid og rusarbeid

Studieforbundet AOF Norge

September 2015

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved fagskolene. Dette gjør vi blant annet ved å godkjenne nye fagskoletilbud. Fagskoleutdanning er en yrkesrettet utdanning på et halvt til to år, som bygger på videregående skole eller tilsvarende realkompetanse. Betegnelsen fagskoleutdanning er beskyttet gjennom fagskoleloven. For å kunne bruke betegnelsen fagskoleutdanning, må utdanningstilbudet være godkjent av NOKUT. Alle fagskoletilbud må tilfredsstillе nasjonale kvalitetsstandarder. NOKUT godkjenner også institusjonenes interne system for kvalitetssikring.

Tilbyder/Utdanningssted:	Studieforbundet AOF Norge
Utdanningstilbudets navn:	Psykisk helsearbeid og rusarbeid
Nivå/fagskolepoeng:	Nivå 5.1 / 60 fagskolepoeng
Undervisningsform:	Stedbasert
Sakkyndige:	Hilde-Margit Løseth og Ragnhild Eri
Dato for vedtak:	4. september 2015
NOKUTs saksnummer	15/99

Forord

Fagskoleutdanning er yrkesrettet utdanning som bygger på fullført videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Fagskoleutdanning har et omfang på minst et halvt år og maksimalt to år som heltidsutdanning. Betegnelsen fagskoleutdanning er beskyttet gjennom fagskoleloven. For å kunne bruke betegnelsen fagskoleutdanning, må utdanningstilbudet være godkjent av NOKUT.

Vurderingsprosessen starter med at en tilbyder søker NOKUT om godkjenning av et utdanningstilbud. Søknaden blir først gjenstand for en innledende vurdering, for å avklare om forutsetningene er til stede for videre behandling jevnfør fagskoletilsynsforskriften § 3-1. I den innledende vurderingen ser NOKUT blant annet på om styringsordning og reglement er tilpasset utdanningstilbudet og om tilbyder har et tilfredsstillende system for kvalitetssikring.

Søknader som tilfredsstillende forutsetningene for behandling blir videre vurdert av eksterne, uavhengige sakkyndige oppnevnt av NOKUT. De sakkyndige vurderer søknaden opp mot de faglige kravene i fagskoletilsynsforskriften §§ 3-2 – 3-8.

Til den sakkyndige vurderingen har NOKUT oppnevnt:

- Hilde-Margit Løseth
- Ragnhild Eri

Når de sakkyndige har funnet at ett eller flere av de faglige kriteriene ikke er oppfylt på en tilfredsstillende måte, sendes et utkast til tilsynsrapport (kapittel 2) til tilbyder for kommentarer. Tilbyder kan da påpeke mangler eller misforståelser i de sakkyndiges innstilling. NOKUT tillater i tillegg mindre justeringer. De sakkyndige vurderer eventuelle tilbakemeldinger fra tilbyder, før NOKUT konkluderer og fatter endelig vedtak. I forbindelse med denne søknaden har tilbyder ikke kommet med et tilsvarende svar.

I denne rapporten er alle vurderingene som danner grunnlag for godkjenningen samlet. NOKUT har konkludert med at søknaden ikke tilfredsstillende alle kriterier for godkjenning av fagskoleutdanning. Det er mulig å søke NOKUT på nytt, men da forventes det at søker har forbedret utdanningskvaliteten i henhold til vurderingene gitt i denne rapporten (Må-punktene).

NOKUT, 4. september 2015

Terje Mørland
direktør

Innhold

1	Informasjon om søkeren	1
1.1	Informasjon om tilbyder og utdanningen	1
1.2	Innledende vurdering	1
2	Sakkyndig vurdering av utdanningen	1
2.1	Oppsummering	2
2.2	Grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning (§ 3-1).....	2
2.3	Læringsutbytte (§ 3-2)	6
2.4	Utdanningens innhold og oppbygning (§3-3).....	8
2.5	Undervisningsformer og læringsaktiviteter (§ 3-4)	12
2.6	Fagmiljøet tilknyttet utdanningen (§ 3-5).....	14
2.7	Eksamen og sensur (§ 3-6)	17
2.8	Infrastruktur (§ 3-7)	19
2.9	Konklusjon etter sakkyndig vurdering	20
2.10	Tilsvarsrunden	21
3	Vedtak	22
4	Dokumentasjon	22
	Vedlegg 1:.....	23

1 Informasjon om søkeren

1.1 Informasjon om tilbyder og utdanningen

Studieforbundet AOF Norge søkte NOKUT 13. februar 2015 om godkjenning av *psykisk helsearbeid og rusarbeid* som fagskoleutdanning. Utdanningen er på 60 fagskolepoeng som gis på deltid over to år. Undervisningen vil gis i AOF Oslo og Akershus sine lokaler i Oslo, og det er søkt godkjenning for inntil 20 studenter.

Søker har allerede tre godkjente fagskoleutdanninger:

- Helse, miljø og sikkerhet
- Kontor-, salg- og serviceledelse
- Barn med særskilte behov

NOKUT har gjennomgått søkers hjemmesider, <http://www.aof.no>. Tilbyder gir ikke informasjon om utdanningen som de har søkt godkjenning for på hjemmesidene. Hjemmesidene inneholder ikke informasjon som kan føre til misforståelse om bruk av fagskolebegrepet.

Vi ser at det på nettsidene til fagskolen AOF Midt-Norge fremgår at realkompetansevurdering gjøres «i særskilte tilfeller». Søkere har krav på å få vurdert om de er kvalifisert for opptak til en utdanning på grunnlag av realkompetanse. Tilbyder må sørge for at alle søkere, som ønsker det, blir realkompetansevurdert. Formuleringen «i særskilte tilfeller» må fjernes fra informasjon om realkompetansevurdering.

1.2 Innledende vurdering

1.2.1 Grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning (§ 3-1)

Studieforbundet AOF Norge fikk vurdert grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning (§ 3-1) 30. januar 2014, jf. NOKUTs sak 13/678. Det er derfor ikke gjort en administrativ vurdering av disse forholdene i behandlingen av denne søknaden.

2 Sakkyndig vurdering av utdanningen

Teksten i dette kapittelet er de sakkyndiges vurdering. Der det forekommer «vi», er det et uttrykk for de sakkyndige. Paragrafene i parentes i overskriftene henviser til tilsvarende paragrafer i fagskoletilsynsforskriften. Teksten i boksene er fra fagskoletilsynsforskriften.

2.1 Oppsummering

Utdanning i «psykisk helsearbeid og rusarbeid» etableres ifølge tilbyder ut fra erkjennelsen av at helsepersonell står overfor store og nye utfordringer i behandlingen av personer med sammensatte lidelser. Utdanningen skal også møte et økende behov for samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten.

Vi ser at intensjonene med utdanningen er i tråd med helsemyndighetenes føringer, og tilbyder har knyttet til seg undervisningspersonell med kompetanse innen feltet psykisk helse og rusproblematikk.

Imidlertid er beskrivelsen av utdanningens læringsutbytte og innhold for generell til å kunne oppfylle føringene. Et viktig krav for at utdanningen skal kunne godkjennes er at tilbyder oppdaterer og konkretiserer disse områdene og gir fokus til aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide med brukere med samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse.

Vi registrerer at tilbyder ikke dokumenterer at samarbeidspartner i yrkesfeltet har tilknytning til det spesifikke fagfeltet utdanningen er rettet mot. Etter vår oppfatning er det vanskelig å se at samarbeidspartneren er i stand til å tilby den kompetanse, utviklingsmuligheter og oppdatering som kreves innenfor psykisk helse og rusproblematikk.

Studentene skal utdannes til en yrkesutøvelse som stiller store krav til relasjonell kompetanse, etisk refleksjonsevne samt spesifikke kunnskaper om samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse. Slike ferdigheter erverves først og fremst gjennom møte med mennesker. Det å kunne tilby relevante praksisplasser til studentene er derfor av avgjørende betydning, og dette har ikke tilbyder oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Vi mener at det er så omfattende endringer som må til for at utdanningen skal kunne anbefales godkjent at vi heller anbefaler tilbyder å jobbe frem mot neste søknadsfrist enn å komme med tilsvaer.

2.2 Grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning (§ 3-1)

2.2.1 Opptak

(1) Krav i fagskoleloven med forskrifter skal være oppfylt. NOKUT vurderer følgende krav: a) Grunnlag for opptak. Grunnlaget for opptak skal være relevante kvalifikasjoner på nivå 4 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Søkere har krav på å få vurdert om de er kvalifisert for opptak til en utdanning på grunnlag av realkompetanse.

Vurdering

Formelle opptakskrav er fullført videregående opplæring fra helse- og oppvekstfag. Studiet er delt inn i emner, og tilbyder informerer i studieplanen om at det er mulig å søke fritak/innpassing for ett eller flere emner dersom det kan dokumenteres tilsvarende NOKUT-godkjente emner fra tidligere. I henhold til forskrift om fagskoleutdanning utdypes reglene knyttet til dette i tilbyders reglement.

Opptak på bakgrunn av realkompetanse innebærer vurdering av formell og ikke formell kompetanse opparbeidet gjennom skolegang, arbeid og/eller fritid. Realkompetansen vurderes opp mot

læreplanene for både VK1/VK2 (R-94) eller VG1/VG2/VG3 (LK06). Opplæringen kan være gjennomført enten i skole eller bedrift.

Realkompetansen vurderes ut fra innlevert skriftlig dokumentasjon og begrunnet egenvurdering fra søkeren. Vurderingen gjennomføres ved en faglig test med utgangspunkt i studieplanen for de aktuelle programområdene, etterfulgt av en samtale med faglærer og fagskoleansvarlig studiekonsulent.

Tilbyder bør konkretisere hva en faglig test med utgangspunkt i studieplanen innebærer og hvilke vurderingskriterier testen skal oppfylle.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør konkretisere hva en faglig test med utgangspunkt i studieplanen innebærer og hvilke vurderingskriterier testen skal oppfylle.

2.2.2 Samarbeid med yrkesfeltet

(2) Tilbyder skal samarbeide med aktører i yrkesfeltet og delta i faglige nettverk som sikrer at utdanningens læringsutbytte er relevant for yrkesfeltet.

Vurdering

Å samarbeide med aktører i yrkesfeltet er definert som en grunnleggende forutsetning for å drive fagskoleutdanning. Det samme gjelder å delta i faglige nettverk som er relevante for utdanningen.

Tilbyder viser til samarbeid med ASOR A/S, en privat aktør innenfor hjemmehjelps- og hjemmesykepleietjenester i Oslo og Akershus. Vedlagt søknaden er en inngått samarbeidsavtale mellom tilbyder og ASOR.

Ifølge avtalen er målet for samarbeidet at partene sammen skal sikre at kvaliteten på læringsutbyttet i fagskoleutdanningene er i henhold til arbeidslivets krav og forventninger. Samarbeidsavtalen gjelder utvikling, gjennomføring og evaluering av fagskoleutdanningene, samt samarbeid innenfor de fordypningsområdene som er naturlig for organisasjonens virkeområde. Det beskrives hva det samarbeides om (studentpraksis, hospitering, ekskursjon, gjesteforelesninger med mere).

Avtalen er generelt utformet i og med at de gjelder «samarbeid om fagskoleutdanning innen områdene helse-, omsorg-, psykiatri- og rusarbeid» og ikke spesifikt for utdanningen *psykisk helsearbeid og rusarbeid*. Partenes gjensidige forpliktelser er forankret. Avtalen beskriver i liten grad konkrete forhold knyttet til utdanningen i psykisk helse og rusarbeid, men slår fast at partene skal samarbeide om utvikling, gjennomføring og evaluering av utdanningen.

Vi stiller spørsmål ved om ASOR A/S kan vurderes som en sentral aktør i fagfeltet psykisk helse og rusproblematikk og kan bidra aktivt og nyttig i arbeidet med fagskoleutdanningen. I så fall må det dokumenteres bedre. Dersom tilbyder ikke kan dokumentere dette, må tilbyder legge frem samarbeidsavtaler med relevante aktører i yrkesfeltet. I beskrivelsen kommer det for lite frem om

tilbyder deltar i de yrkesfaglige nettverk og fora som er relevante for utdanning i psykisk helse og rusproblematikk.

Konklusjon

Nei kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte

Tilbyder må

- knytte seg til relevante nettverk innen psykisk helse og rusproblematikk
- dokumentere at ASOR A/S er en aktør på fagfeltet rusproblematikk og psykisk helse, eller eventuelt fremlegge samarbeidsavtaler med relevante aktører i yrkesfeltet

2.2.3 Standarder, konvensjoner og avtaler

(3) Utdanninger som reguleres av nasjonale eller internasjonale standarder, konvensjoner og avtaler skal tilfredsstillende kravene i disse.

Beskrivelse

Kravet er ikke relevant for denne utdanningen, og har derfor ikke blitt vurdert.

2.2.4 Praksisavtaler

(4) For utdanninger med praksis skal det foreligge avtaler som regulerer vesentlige forhold av betydning for studentene.

Vurdering

Tilbyder har lagt ved en praksisavtale som sier noe om formålet for utplassering i praksis, praksisveileders kompetanse, læringsutbytte (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse), arbeidskrav, praksisstedets og tilbyders forpliktelser samt fravær, taushetsplikt, bekymringsmelding og vurderingsformer. Dette er etter vår vurdering tilfredsstillende beskrevet.

ASOR A/S skal i henhold til samarbeidsavtalen bidra til å skaffe praksisplasser.

Tilbyder legger ved en liste over aktuelle praksisplasser (bilag 10). Vi kan ikke se at dette er relevante praksisplasser for det spesifikke fagfeltet psykisk helse og rusproblematikk. Tilbyder må legge frem en oversikt med relevante praksisplasser, tilbyder må også inngå intensjonsavtaler med noen steder, så vi ser at praksis er sannsynliggjort.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- legge frem en oversikt med relevante praksisplasser

- inngå intensjonsavtaler med relevante praksisplasser innenfor fagfeltet psykisk helse og rusproblematikk

2.2.5 Fagskolepoeng og arbeidsmengde

(5) Utdanningen skal ha et omfang av 30, 60, 90 eller 120 fagskolepoeng.

(6) Det totale antall arbeidstimer for studentene skal normalt være mellom 1500-1800 timer per år.

Vurdering

Utdanningen har et omfang på 60 fagskolepoeng, tilbys på deltid over 76 uker, og det beregnes et totalt antall arbeidstimer på 1570. Herunder er 326 timer lærerstyrt undervisning, 1070 timer selvstudier/gruppearbeid og 28 timer veiledning. Disse timene fordeler seg på emnene slik:

- Emne 1 (14 fagskolepoeng) har 78 timer lærerstyrt undervisning og 144 timer gruppearbeid/selvstudier. I tillegg kommer 8 timer veiledning, til sammen 230 timer.
- Emne 2 (8 fagskolepoeng) har 220 timer fordelt på 80 timer lærerstyrt undervisning og 140 timer gruppearbeid/selvstudier.
- Emne 3 (14 fagskolepoeng) har 70 timer lærerstyrt undervisning og 210 timer gruppearbeid/selvstudier.
- Emne 4 (10 fagskolepoeng) har 90 timer lærerstyrt undervisning og 180 timer gruppearbeid/selvstudier.
- Emne 5 (14 fagskolepoeng) er hovedprosjektet/fordypningsoppgaven. Emnet har 270 timer fordelt på 8 timer lærerstyrt undervisning, 250 timer gruppearbeid/selvstudier knyttet til fordypningsoppgaven i tillegg til 20 timer veiledning.

I tillegg kommer praksis på 300 timer fordelt på 10 uker, i løpet av 3. og 4. halvår.

Emneinndeling, innhold og arbeidsbelastning synliggjøres i en oversiktlig tabell under punkt 4.1 i studieplanen.

Studieplanen har litteraturliste tilknyttet hvert emne. Det øker studentens oversikt over krav til egeninnsats. Imidlertid oppgis ikke sidetall. Litteraturen fremstår heller ikke logisk inndelt emnevis. Tilbyder bør oppgi sidetall for pensum i den enkelte referanse.

Studenten ville fått en bedre oversikt over forventet arbeidsmengde gjennom hele studiet hvis det var oppført sidetall i referanselisten under hvert emne. Tilbyder bør fordele litteraturen etter det enkelte emnes læringsutbyttebeskrivelse.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør

- fordele litteraturen etter det enkelte emnes læringsutbyttebeskrivelse
- oppgi sidetall for pensum i den enkelte referanse

2.3 Læringsutbytte (§ 3-2)

Utdanningen skal gi ett samlet læringsutbytte som er relevant for yrkesfeltet. Læringsutbyttet skal beskrive kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som studentene oppnår etter fullført utdanning, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.

NOKUT gjennomfører i 2014 og 2015 et forsøk hvor vi deler opp den sakkyndige vurderingen av en godkjenningssøknad i to. I den første delen vurderer et panel om læringsutbyttebeskrivelsen (LUB) i den aktuelle søknaden er utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), og konkluderer med om søknaden er egnet for videre sakkyndig behandling.

Panelets vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse, og deskriptorene er i hovedsak plassert under riktig kategori. Under ferdigheter står det «ivaretar studenten individuelle behov hos pasienten/ brukeren og samarbeider med pårørende samt det sosiale og fysiske nærmiljø» og «deltar i faglig utvikling på arbeidsplassen». Begge disse hører mer hjemme under generell kompetanse, siden det er her NKR har deskriptorer om målgrupper og utvikling av arbeidsmetoder.

Nivå

Nivået er i hovedsak mulig å kjenne igjen fra de generiske beskrivelsene på nivå 5.1 i NKR, men en del av deskriptorene er utformet slik at nivået blir uklart. Under kunnskaper står deskriptoren «har studenten god kjennskap til felles kunnskapsgrunnlag og referanseramme, verdier og relevante lover for helse- sosial og oppvekstsektoren». «God kjennskap» har ikke et definert innhold i NKR, og er derfor egnet til å gjøre nivået uklart. Siden det her er slått sammen deskriptorer der kandidaten skal ha kunnskap om noe og innsikt om noe annet, blir det vanskelig å vite hvilket nivå utdanningen faktisk ligger på. Det står også «har studenten grunnleggende kunnskap om forebyggende metoder og tiltak, og kan iverksette relevante tiltak ut i fra disse». «Grunnleggende kunnskap» defineres i NKR som kunnskaper på grunnskolenivå. Under generell kompetanse står det at kandidatene «begrunner sine vurderinger faglig, etisk og juridisk». Å kunne gjøre rede for sine faglige valg er i NKR definert som en ferdighet på nivå 5.2. Det virker for ambisiøst å forvente at kandidater på nivå 5.1 skal kunne begrunne sine valg faglig, etisk og juridisk, og tilbyder bør være tydeligere på hva som er ment med deskriptoren.

Utformet som kompetansebeskrivelse

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Vi gjør oppmerksom på at det ifølge NKR er kandidaten, ikke studenten, som skal ha oppnådd læringsutbyttet, og at det vil gi mer mening å vise til kandidaten i læringsutbyttebeskrivelsen. Vi anbefaler å ikke ta med ordet «Kandidaten» i alle deskriptorene, det er bedre å sette dette ordet før kulepunktene starter i hver kategori, for å gjøre teksten mer leservennlig. Det bør også stå at kandidaten kan utføre de ulike ferdighetene, istedenfor å sette verbene i presens. LUB skal beskrive hva kandidaten er i stand til å gjøre som et resultat av læringsprosessen. Hva kandidaten velger å gjøre er en annen sak.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsens innhold er i noen grad mer fagspesifikt enn de generiske beskrivelsene i NKR, men i mange av deskriptorene er det ikke mulig å skille denne utdanningen fra en hvilken som helst annen fagskoleutdanning innenfor helsefagene. Et eksempel på dette er «bidrar studenten til å ta i bruk og vurdere relevante tiltak og metoder i arbeidet, holder seg faglig oppdatert innenfor

eget arbeidsområde og deltar i faglig utvikling på arbeidsplassen». Andre deskriptorer er så generelle at de kunne passet i nesten hvilken som helst utdanning: «har studenten kunnskap om tverrfaglig samarbeid, kommunikasjon og brukermedvirkning». Flere deskriptorer er blandet sammen på måter som gjør at de ikke kommuniserer godt, eller gjør nivået uklart. Beskrivelsen «er studenten bevisst sin profesjonelle kompetanse, sin kreativitet og sitt mot, forvalter kompetansen og bidrar til faglig utvikling og tverrfaglig samarbeid på egen arbeidsplass» er både generelt formulert og i tillegg vanskelig å måle.

Læringsutbyttebeskrivelsen fremstår alt i alt som lite helhetlig, og er ikke godt egnet til å kommunisere med yrkesfeltet og andre utdanningsinstitusjoner. Læringsutbyttebeskrivelsen gir ikke nok innsikt i utdanningens faglige innhold og profil, og er ikke egnet til å skille mellom ulike studier innenfor fagområdet.

Konklusjon

Nei, læringsutbyttebeskrivelsen er ikke i tråd med NKR.

2.3.1 Sakkyndiges vurdering

Tilbyder skriver «studenten», men NOKUT omtaler en uteksaminert student som «kandidat», og vi vil derfor benytte dette begrepet.

Tilbyder beskriver at kandidaten skal ha god og oppdatert kunnskap og kjennskap til, og kunne iverksette tiltak med utgangspunkt felles kunnskapsgrunnlag, referanseramme, verdier og relevante lover for helse- sosial og oppvekstsektoren, herunder systemforståelse og organisering, tverrfaglig samarbeid og alle aktørenes rettigheter og plikter.

Videre står det at kandidaten skal ha kunnskap og innsikt samt profesjonelle ferdigheter knyttet til psykiske lidelser og ruslidelser med utgangspunkt i alle aktørers perspektiv, samt forebygging, behandling og oppfølging på samfunnsnivå, gruppenivå og individnivå.

Med utgangspunkt i egen praksis skal kandidaten være bevisst egen og andres kompetanse og kunne identifisere og reflektere rundt etiske utfordringer og begrunne dette faglig, etisk og juridisk. Kandidaten skal også ta ansvar for å kvalitetssikre og videreutvikle egen kompetanse og forståelse for de ulike aktørene på fagfeltet rusproblematikk og psykisk helse og bidra til faglig utvikling på egen arbeidsplass.

Vi savner at det beskrives et eget læringsutbytte som konkretiserer kunnskap, ferdighet og generell kompetanse på relasjonelle fenomener og begreper.

NOKUT har gjennomført en panelvurdering av læringsutbyttet. I vurderingen beskrives konkrete forbedringspunkter på struktur, nivå, utforming og det som gjelder faglig innhold og profil. Panelet konkluderer med at læringsutbyttebeskrivelsen ikke er i tråd med kravene fra Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).

Vi er enige i denne vurderingen og slutter oss til panelets sammenfatning:

«Læringsutbyttebeskrivelsen fremstår alt i alt som lite helhetlig, og er ikke godt egnet til å kommunisere med yrkesfeltet og andre utdanningsinstitusjoner. Læringsutbyttebeskrivelsen gir

ikke nok innsikt i utdanningens faglige innhold og profil, og er ikke egnet til å skille mellom ulike studier innenfor fagområdet.»

På bakgrunn av dette, mener vi tilbyder må tydeliggjøre fagområdet rusproblematikk og psykisk helse i læringsutbyttebeskrivelsen og oppdatere og konkretisere innholdet, slik at det i større grad har fokus på aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide med brukere med samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse. Tilbyder bør også plassere læringsutbyttebeskrivelsen under riktig nivå i NKR sin struktur.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- tydeliggjøre fagområdet rusproblematikk og psykisk helse i læringsutbyttebeskrivelsen
- oppdatere og konkretisere innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen slik at det i større grad har fokus på aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide med brukere med samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse, herunder at det beskrives et eget læringsutbytte som konkretiserer kunnskap, ferdighet og generell kompetanse på relasjonelle fenomener og begreper.

Tilbyder bør plassere læringsutbyttebeskrivelsen under riktig nivå i NKR sin struktur.

2.4 Utdanningens innhold og oppbygning (§3-3)

2.4.1 Utdanningens navn

(1) Utdanningens navn skal være dekkende for innholdet og det læringsutbyttet utdanningen gir.

Vurdering

Utdanningens navn er *psykisk helsearbeid og rusarbeid*. Tilbyderen skriver en omfattende begrunnelse for hvordan navnet er dekkende og relevant for utdanningen.

I begrunnelsens 4. avsnitt står det at etter endt utdanning skal studentene ha spesifikk kompetanse innen demensomsorg. Dette virker tatt ut av en annen sammenheng. Selv om langvarig rusmisbruk kan føre til demens ser vi ikke hvorfor dette temaet skal ha et spesielt fokus.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør begrunne punktet i beskrivelsen som sier at kandidaten skal ha spesifikk kompetanse innen demensomsorg etter endt utdanning.

2.4.2 Utdanningens innhold og emner

- (2) Utdanningens innhold skal være egnet for å nå læringsutbyttet.
(3) De ulike emnene skal til sammen bidra til at studentene oppnår utdanningens totale læringsutbytte.

Vurdering

Tilbyder slår fast i studieplanens innledning (1.0) at: «Fagskoleutdanningen skal sikre at den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse- og sosialsektoren.» Dette gjelder blant annet brukerperspektiv og tverrfaglighet, ikke minst innenfor psykisk helse og rusproblematikk, der det er svært sårbare og vanskeligstilte pasienter/brukere (søknadens § 3.2).

Tilbyder understreker videre at siden helhet, miljøarbeid og samarbeid er sentralt i arbeidet med denne brukergruppen, er dette viktig tematikk i utdanningen. Ikke minst i praksis vil utfordringer knyttet til samhandlingsreformen (Stortingsmelding 47, 2008-2009) få betydning for kandidatens læringsutbytte.

Tilbyder legger vekt på å bruke varierte undervisnings- og arbeidsformer slik at en helhetlig kompetanse best mulig kan oppnås, i tillegg til at studenten får øvelse i samarbeid og selvstendighet.

Eksempler herunder er forelesninger og skriftlige innleveringer, rollespill og case-oppgaver, presentasjoner og diskusjoner.

Studentene deles inn i basis-grupper som er gjennomgående for utdanningen. Dette er grupper som både er produkt- og prosessorienterte. Det anvendes problembasert læring (PBL) i de teoretiske studiene.

Alternativt til individuell veiledning kan det arrangeres oppgaveseminarer med presentasjoner og diskusjoner.

Studieplanen slår i punkt 4.3 fast at det er et viktig pedagogisk prinsipp at studenten har ansvar for sin egen læring, og at faglærers oppgave er å tilrettelegge for dette, og ellers støtte studenten.

Studieprogresjon og et reflektert læringsutbytte skal sikres ved at emnene er inndelt i en generell del og tre fagspesifikke deler i tillegg til en fordypningsdel. Ved at dette er en deltidsutdanning gis det gode muligheter til å knytte sammen teori og praksis.

Struktur

Utdanningen er delt inn i fem emner på 1270 timer fordelt over 66 uker. I tillegg kommer praksis på 300 timer fordelt på ti uker.

Emne 1 (14 fagskolepoeng) er det felles grunnlaget som alle fagskoletilbud i helse- og sosialfagene må ha. Sentrale tema ifølge studieplan er arbeidsformer og metoder i studiet, helse- og sosialfagene i samfunnet, etikk, kommunikasjons og samhandling, stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk, sosiologi og psykologi.

Emne 2 (8 fagskolepoeng) omhandler helsefremmende og forebyggende arbeid. Her er fokus på den generelle kunnskapen om psykisk helsearbeid og rusproblematikk, helsefremmende og forebyggende arbeid, kommunikasjonsprosessen og relasjonskompetanse samt etiske og juridiske utfordringer.

Emne 3 (14 fagskolepoeng) er den fagspesifikke kunnskapen for denne utdanningen. Det vil si læringsutbytte knyttet til psykiske lidelser og ruslidelser, - særtrekk og relaterte tilstander, barn, ungdom, forebygging og tidlig intervensjon, alderspsykiatri.

Emne 4 (10 fagskolepoeng) omhandler behandlingstiltak, oppfølging og koordinering, herunder relasjonskompetanse og brukermedvirkning, behandling og oppfølging, miljøarbeid og aktiv omsorg, yrkesutøvelse og arbeidsverktøy og samhandling og koordinering av tjenestetilbudene.

Emne 5 (14 fagskolepoeng) er hovedprosjekt/fordypningsoppgave.

Vurdering av struktur

Gjennomgående er det vår oppfatning at innholdet i utdanningen bør konkretiseres i emnene slik at det i større grad er fokus på aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide og samhandle med brukere med samtidig rus og psykisk lidelse, slik tilbyder selv vektlegger i studieplanens innledning. Dette kan for eksempel være det som gjelder den enkelte students kunnskap, ferdigheter og forståelse om å samhandle med svært krevende brukere, herunder hvordan påvirkningsprosesser kan spille seg ut i de ulike relasjonelle sammenhengene som studenten arbeider i.

Litteratur

Litteraturlisten i emne en til fire er stort sett like og gjenspeiler i liten grad det spesifikke innholdet/læringsutbyttet for det enkelte emnet. I emne tre, som skal handle om fagspesifikk kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse innen psykisk helse og rusproblematikk, savner vi nyere kunnskap og forståelse på dette fagfeltet.

Litteraturlisten må i større grad vise til ny og forskningsbasert kunnskap om denne brukergruppen, for eksempel tilknytnings- og traumerelaterte tema, og mentaliseringsbaserte tilnærminger, miljøbaserte og kognitive arbeidsmodeller. Videre hvordan denne kunnskapen manifesterer seg i form av samfunnsmessige endringer, som for eksempel organisering av tiltak i innen forebygging, empowerment og brukermedvirkning.

Litteratur i emne fem er kun to titler, AOF Haugaland: Etske retningslinjer for oppgaveskriving og Skau, G.M. (2011): Gode fagfolk vokser. Her gjenspeiles ikke at studenten skal utarbeide og gjennomføre et fagutviklingsarbeid med datainnsamling eller lignende. Vi savner derfor enten en tydeliggjøring av det pedagogiske opplegget (for eksempel gruppebaserte arbeidskrav med veiledning eller lignende) som ivaretar studentenes læringsprosess for fagutviklingsarbeid, eller at det knyttes litteratur til dette arbeidet

Praksis

Ifølge søknaden (§ 3-3) fordeles veiledet praksis over to perioder. I emne tre og fire gjennomføres åtte uker, mens to uker skal gjennomføres i emne fem i sammenheng med fordypningsoppgaven. I løpet av disse to ukene kan studenten gjennomføre datainnsamling, undersøkelser og hospitering/besøk. Det er ikke beskrevet konkret hvilke etiske retningslinjer studenten må ta hensyn til i denne prosessen.

Praksis kan gjennomføres på egen eller på annen arbeidsplass.

Praksis på egen arbeidsplass innebærer krav om at studenten må gjennomføre et endrings- eller utviklingsarbeid i løpet av perioden. Skolen skal godkjenne en skisse for et slikt arbeid. I følge studieplanen blir det et felles ansvar mellom student og arbeidsgiver å finne en form som gir studenten tid til å gjennomføre utviklingsarbeidet og nå læringsutbyttet. Vi mener at det er skolen som sammen

med arbeidsgiver må ta ansvar for å unngå uheldige situasjoner knyttet til hvilke oppgaver studenten skal ha fokus på, og tidsbruken studenten har til rådighet.

Studenten skal få synliggjort sin kompetanse innenfor sin egen organisasjon. Studenten skal skrive en prosjektrapport etter gitte kriterier.

Praksis på annen arbeidsplass innebærer også at studenten skriver en slik rapport.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- konkretisere rammer og retningslinjer som kan regulere og sikre at studenten får det læringsutbyttet som forventes ved praksis på egen arbeidsplass
- tilpasse og konkretisere rammer for innhold og krav for to ukers praksisperiode
- konkretisere innholdet i emnene slik at det i større grad er fokus på aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide og samhandle på dette sammensatte fagfeltet
- oppdatere litteraturlisten i tråd med ny og fagspesifikk forskningsbasert kunnskap

Tilbyder bør enten tydeliggjøre et pedagogiske opplegg som ivaretar studentenes læringsprosess for fagutviklingsarbeid, eller knytte litteratur til dette arbeidet.

2.4.3 Studieplanen

(4) Studieplanen skal tydelig vise utdanningens innhold og oppbygning.

Vurdering

Studieplanen er satt opp på en oversiktlig og lettlest måte. Spesielt kan vi fremheve tabell på side 10 med oversikt over emneinndeling og arbeidsbelastning, samt flere vedlegg som utdyper arbeidskravene og gir utfyllende retningslinjer.

Studieplanens innledning slår fast at nåtidens og fremtidens helsetilbud står overfor store utfordringer, blant annet ved at helsepersonell oftere møter personer med sammensatte lidelser, for eksempel innenfor rusproblematikk og psykisk helsevern.

Tilbyder fremhever sentrale og viktige statlige føringer; Samhandlingsreformen (Stortingsmelding nr. 47, 2008-2009), Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester (2011) og Nasjonale faglige retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig rus- og psykisk lidelse – ROP lidelser (03/2012). Dette virker oversiktlig, og gir leseren en forståelse for hvorfor AOF ønsker å tilby fagskoleutdanning innen rusproblematikk og psykisk helsevern.

I studieplanens kapittel 4.1.1 Begrepsavklaring avklares flere begreper som har med eldre mennesker sin helse å gjøre, men ingen sentrale begreper innenfor emnet psykisk helse og rusproblematikk. Dette virker uklart og forvirrende og gjør at man kan stille spørsmål om hvilken utdanning det dreier seg om. I kapittel 4.9 «Praksis» 2. avsnitt, kan det se ut som om utdanningen i psykisk helse og

rusproblematikk blandes sammen med fagskolestudiet i helse, aldring og aktiv omsorg. Tilbyder må tydeliggjøre at dette er en studieplan for utdanningen i rusproblematikk og psykisk helse.

Utdanningen skal foregå på deltid. Studieplanen gir ingen informasjon om når undervisningen skal foregå og hvordan studiet er organisert med samlinger. Vi mener at dette er viktig informasjon som bør ha plass i en studieplan.

Det ligger litteraturhenvisninger i tilknytning til hvert emne. Det finnes liste over obligatorisk litteratur (vedlegg 11) samt anbefalt tilleggslitteratur (vedlegg 12). Vi kan ikke finne at det er angitt antall sider fra hver kilde. Tilbyder må angi sidetall for pensum i hver litteraturkilde.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- tydeliggjøre at dette er en studieplan for utdanningen i rusproblematikk og psykisk helse
- angi sideantall for pensum i hver litteraturkilde

Tilbyder bør gi informasjon i studieplanen om hvordan studiet er organisert med samlinger.

2.5 Undervisningsformer og læringsaktiviteter (§ 3-4)

2.5.1 Veiledning og oppfølging

(1) Utdanningen skal ha et pedagogisk opplegg som sikrer god veiledning og oppfølging av studentene både som gruppe og individ.

Vurdering

Tilbyder skriver at studentene følges opp enkeltvis og i gruppe, og at veileder/hovedfaglærer i nært samarbeid med fagskoleansvarlig kompetanserådgiver har den daglige kontakten med studentene. Fagskoleansvarlig kompetanserådgiver har jevnlig kontakt med klassen for oppfølging og tilbakemeldinger. Under arbeid med teorimodulenes (emnenes) arbeidskrav har faglærer ansvar for oppfølging av studentene.

I den organiserte opplæringen legges det opp til bruk av ulike pedagogiske tilnærminger som rollespill, caseoppgaver, presentasjoner, diskusjoner, forelesning, veiledning i grupper og skriftlige innleveringer. Det etableres faste basisgrupper gjennom hele studiet. Dette er produkt- og prosessorienterte arbeidsgrupper som gir studentene et utgangspunkt for å fokusere på gruppedynamikk og et redskap for egen vekst og utvikling.

Praksisavtalen sier at studentene skal ha veiledning en time i uka, til sammen ti timer, under praksis. Studenten formulerer sitt eget veiledningsgrunnlag før praksisperioden tar til (vedlegg 1 til studieplanen). Hensikten er å klargjøre for seg selv og veileder hvilke lærings- og veiledningsbehov den enkelte student har.

I tilbyders praksisavtale står det at praksisveileder skal ha helsefaglig utdanning som sykepleier, vernepleier eller helsefagarbeider/miljøarbeider med videreutdanning eller lang praksiserfaring innen fagfeltet. Kompetanse innen veiledning er en fordel.

Slik opplegget for veiledning og oppfølging beskrives i søknad og studieplan virker det tilfredsstillende ivaretatt. Det er imidlertid vanskelig å se for seg hvordan intensjonene skal ivaretas med kun ett årsverk tilknyttet utdanningen, se kapittel 2.6.3 Undervisningspersonalets størrelse og stabilitet, hvor vi konkluderer med at tilbyder må tydeliggjøre hvordan ett årsverk skal kunne tilfredsstillende behøvet for undervisning, veiledning og oppfølging til 20 studenter (også ved sykdom i lærerstaben) samt oppfølging av eksterne veiledere og forelesere i den daglige drift.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

2.5.2 Undervisningsformer og læringsaktiviteter

(2) Undervisningsformer og læringsaktiviteter, herunder eventuell praksis, skal være tilpasset læringsutbyttet som skal oppnås.

Vurdering

Studieplanens 4.1 «Emneinndeling og arbeidsbelastning» viser oversikt over antall fagskolepoeng, timer og arbeidsbelastning for hvert emne. Her presenteres også utdanningens hovedinnhold. Dette er gjort på en oversiktlig og konkret måte.

Tilbyder legger vekt på å bruke varierte undervisnings- og arbeidsformer, som for eksempel forelesninger og skriftlige innleveringer, praksis, veiledning, rollespill og case-oppgaver, presentasjoner og diskusjoner.

Studenten skal gjennomføre et obligatorisk fordypningsarbeid som skal være praksisnært og som kan gjennomføres individuelt eller i gruppe.

I emne fem skal det i sammenheng med fordypningsoppgaven gjennomføres en to ukers praksisperiode. I denne perioden kan studenten foreta datasamling og hospitering/praksisbesøk på relevante steder. Vi etterlyser en klargjøring av om det er nok tid til både datasamling, hospitering og å skrive fordypningsoppgave parallelt i denne perioden.

Vi forutsetter for øvrig at datasamling og praksisbesøk er godkjent av pedagogisk ansvarlig, samt at etiske retningslinjer for å melde prosjekter og godkjenning av datainnsamling og oppbevaring av data behandles i samsvar med Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD) sine krav.

Praksis på egen arbeidsplass innebærer at studenten må gjennomføre et endrings- eller utviklingsarbeid. Det slås fast at studenten skal få synliggjort sin kompetanse innenfor sin egen organisasjon, og må også skrive en prosjektrapport etter gitte kriterier.

Praksis på annen arbeidsplass innebærer også at studenten skriver en slik rapport.

Det er vår oppfatning at undervisningsformene og læringsaktivitetene i stor grad legger til rette for at læringsutbyttet og derved en helhetlig kompetanse kan oppnås.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør klargjøre forholdet mellom krav og tidsbruk i to-ukers praksisperiode.

2.6 Fagmiljøet tilknyttet utdanningen (§ 3-5)

2.6.1 Undervisningspersonalets sammensetning og kompetanse

(1) Undervisningspersonalets sammensetning og samlede kompetanse skal være tilpasset utdanningen slik den er beskrevet i studieplanen. Undervisningspersonalet må samlet ha følgende kompetanse:

- a) Formell utdanning minst på samme nivå som det undervises i, innen det aktuelle fagområdet eller nærliggende fagområder. For nye fagområder der det ennå ikke tilbys tertiær utdanning, kan langvarig yrkespraksis erstatte formell utdanning.
- b) Pedagogisk kompetanse relevant for utdanningen. Minst én person skal ha formell pedagogisk utdanning og erfaring, og et særlig ansvar for utdanningens pedagogiske opplegg.
- c) Digital kompetanse relevant for utdanningen.
- d) Relevant og oppdatert yrkeserfaring.

Vurdering

Tabell 1 gir en oversikt over undervisningspersonalet: Ett årsverk til sammen fordelt på fire personer. Alle, bortsett fra faglig ansvarlig har tittelen veileder og er engasjerte som timelærere. Vi anbefaler for øvrig at dere vurderer å kun benytte «veileder»-begrepet om praksisveiledere.

Undervisningspersonalets samlede kompetanse virker tilfredsstillende for utdanningen etter bestemmelsene i fagskoletilsynsforskriften. Tilbyder viser i søknaden til at det i løpet av studietiden vil bli trukket inn gjesteforelesere i spesifikke emner og viser til samarbeidsavtalen med ASOR A/S. Det er ønskelig med eksempler på hvilke spesifikke emner det tenkes på, og tilbyder bør oppgi dette i tilsvaret.

Det er lagt ved en kravspesifikasjon som beskriver krav til undervisningspersonalets kompetanse. Kravspesifikasjonen må være mer spesifikt rettet mot fagfeltet utdanningen berører, nemlig *psykisk helse og rus*. Vi stiller oss noe undrende til at det stilles krav om tilleggsutdanning innen spesialpedagogikk for faglærer innen programområdet.

Kravene til undervisningspersonell og sensorer presenteres ved fem kulepunkter. Det er ikke tydelig om én person må oppfylle alle eller noen utvalgte av kulepunktene. Vi anbefaler at tilbyder tydeliggjør dette. Vi anbefaler for øvrig å fremstille informasjonen i kravspesifikasjonen under de fire kompetansekategoriene som presenteres i forskriftens paragraf, slik at kravspesifikasjonen fremstår mer strukturert og lettleselig.

I tabell 2 presenteres utdanningens pedagogisk ansvarlige. Den pedagogisk ansvarlige skal ha et særlig ansvar for det pedagogiske opplegget, som innebærer valg av pedagogisk tilnærming samt metodisk og pedagogisk tilrettelegging av utdanningen. Dette vil i denne utdanningen gjøres i samarbeid med faglig ansvarlig. Dette vurderer vi som greit.

Kravspesifikasjonen inneholder et vakt avsnitt om størrelsen på undervisningspersonalet. Dette er ikke en tilfredsstillende erstatning for et fastsatt og forpliktende forholdstall mellom faglig ansatte og studenter, slik NOKUT krever. Tilbyder må tilføye forholdstall i kravspesifikasjonen, jf. vår vurdering av utdanningens forholdstall i kapittel 2.6.3 Undervisningspersonalets størrelse og stabilitet.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- tilpasse kravspesifikasjonen i større grad til utdanningen *psykisk helsearbeid og rusarbeid*
- tilføye forholdstallet mellom faglig ansatte og studenter i kravspesifikasjonen

Tilbyder bør

- fremstille informasjonen i kravspesifikasjonen under kategoriene formell utdanning, pedagogisk kompetanse, digital kompetanse og yrkeserfaring
- tydeliggjøre hvilke emner som vil få gjesteforelesere

2.6.2 Praksisveiledere

(2) For utdanninger med praksis skal eksterne praksisveiledere ha kompetanse til å veilede og vurdere studentene i praksis.

Vurdering

Tilbyder skriver at studentene skal ha faglig veiledning og oppfølging fra fagperson med tilsvarende eller høyere utdanning i tillegg til oppfølging fra skolen (studieplan side 14). I søknadens § 3-5 skriver tilbyder at det legges opp til et årlig møte mellom skole og praksisveiledere for å evaluere, forbedre og videreutvikle praksisplassordningen og være en arena for faglig utveksling. Det gjennomføres årlige veiledningsseminarer for praksisveiledere.

I kravspesifikasjonen for undervisningspersonell står det at realkompetanse hos veilederne vurderes ut fra grunn- og videreutdanning, praksiserfaring og referanser fra arbeidsgiver. Tilbyder må tydeliggjøre at realkompetanse og utdanning hos veilederne skal være fra fagfeltet psykisk helse og rusarbeid.

I tilbyders praksisavtale står det at praksisveileder skal ha helsefaglig utdanning som sykepleier, vernepleier eller helsefagarbeider/miljøarbeider med videreutdanning eller lang praksiserfaring innen fagfeltet. Kompetanse innen veiledning er en fordel. Avtalen sier også at arbeidstedet er forpliktet til å gi studenten god veiledning og gjennomføre regelmessige veiledningstimer, til sammen ti timer.

Det ville være en fordel om tilbyder i praksisavtalen kan konkretisere at praksisveileder skal ha minimum 75 % stilling med bruker- og pasientrelaterte oppgaver, og tilbyder bør stille krav om dette.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må tydeliggjøre i kravspesifikasjonen for undervisningspersonell at realkompetanse og utdanning hos veilederne skal være fra fagfeltet psykisk helse og rusarbeid.

Tilbyder bør stille krav om at praksisveileder er i minst 75 % stilling med bruker- og pasientrelaterte oppgave.

2.6.3 Undervisningspersonalets størrelse og stabilitet

(3) Undervisningspersonalet må være stort og stabilt nok til å gjennomføre fastsatte læringsaktiviteter.

Vurdering

I tilbyders kravspesifikasjon står det at størrelsen på fagmiljøet vil være tilpasset den undervisning, veiledning og det utviklingsarbeid som må utføres for å sikre den faglige og pedagogiske kvaliteten i studietilbudet. Det er ikke angitt forholdstall mellom undervisningspersonalet og studenter i kravspesifikasjonen. Dette må tilføyes. Tilbyder angir imidlertid i søknadens §§ 3-5 et forholdstall mellom faglig ansatte og studenter på 1:20.

Total årsverksinnsats for undervisningspersonalet tilknyttet utdanningen er ett. Tilbyder må tydeliggjøre hvordan til sammen ett årsverk skal kunne tilfredsstillende behovet for undervisning, veiledning og oppfølging av 20 studenter (også ved sykdom i lærerstaben) samt oppfølging av eksterne veiledere og forelesere i den daglige drift.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- i kravspesifikasjonen angi forholdstall mellom undervisningspersonalet og studenter
- tydeliggjøre hvordan ett årsverk skal kunne tilfredsstillende behovet for undervisning, veiledning og oppfølging av 20 studenter (også ved sykdom i lærerstaben) samt oppfølging av eksterne veiledere og forelesere i den daglige drift

2.6.4 Faglig ansvarlig

(4) Utdanningen skal ha en faglig ansvarlig med formell faglig kompetanse. Faglig ansvarliges oppgave er å sikre at studentene gjennomfører utdanningen som beskrevet i planen og oppnår læringsutbyttet. Faglig ansvarlig må være tilsatt hos tilbyder i minimum 50 prosent stilling.

Vurdering

Kravet om en faglig ansvarlig for utdanningen har kommet på bakgrunn av tilbakemeldinger fra sektoren. Å ha en fagansvarlig som sikrer kontinuitet anses å ha stor betydning for kvaliteten i

studentenes gjennomføring av utdanningen. Faglig ansvarlig skal ha tilstrekkelig kapasitet til å følge opp at utdanningen gjennomføres som planlagt, at praksisveiledere, time- og gjestelærere følges opp, at vedkommende er tilgjengelig for spørsmål fra studenter, med mer.

Tilbyder har egen fagansvarlig for dette studiet. Fagansvarlig er ansatt hos tilbyder i 100 % stilling.

Faglig ansvarliges oppgave er å sikre at studentene gjennomfører utdanningen som beskrevet i studieplanen og oppnår læringsutbyttet. Den faglig ansvarlige følger opp at utdanningen gjennomføres som planlagt, at praksisveiledere, time- og gjestelærere følges opp, og vedkommende er tilgjengelig for spørsmål fra studentene.

Tilbyder beskriver at den faglig ansvarlige er i tett dialog med praksispartnere, kompetanserådgiver, veiledere og undervisningspersonell i forbindelse med gjennomføringen av studiet. I tillegg er det «kort avstand» mellom alle disse og den enkelte student og studentens talspersoner.

Tilbyder argumenterer med at det er flere av AOF-avdelingene som har lignende fagskoletilbud, at det er et tett samarbeid og erfaringsutveksling mellom de ulike faglige ansvarlige og at dette er med på å danne en ramme som er tilstrekkelig for å sikre at studentene kan gjennomføre utdanningen som beskrevet i studieplanen og at læringsutbyttet nås.

Det fremgår av tabellen over undervisningspersonalet at faglig ansvarlig har pedagogisk kompetanse. Det fremgår ikke at faglig ansvarlig har kompetanse innen psykisk helse- og rusarbeid. Dette er imidlertid ikke noe krav.

Konklusjon

Ja, kravet er tilfredsstillende oppfylt.

2.7 Eksamen og sensur (§ 3-6)

2.7.1 Eksamens- og vurderingsordningene

(1) Eksamens- og vurderingsordningene skal være egnet til å vurdere om læringsutbyttet er oppnådd.
--

Vurdering

Tilbyder beskriver vurderingskravene i tilknytning til alle emnene i studieplanen, fordypningsoppgave og praksis. Vurderingsformene skal variere gjennom studiet og være tilpasset det forventede læringsutbyttet og det pedagogiske opplegget for emnet. På slutten av hvert emne leverer studentene en obligatorisk skriftlig emneoppgave som danner grunnlag for vurdering av emnet.

For å kunne gå opp til eksamen i fordypningsemnet må studenten ha gjennomført praksis med godkjent resultat og bestått arbeidskravene i teoriemnene.

Fordypningsoppgaven vurderes etter skalaen A–F, med A som beste resultat og F som ikke bestått.

Studenten skal forsvare oppgavens faglige innhold og nivå i en muntlig eksaminering.

Fordypningsoppgaven kan gjennomføres individuelt eller i gruppe og sensureres av en ekstern og en intern sensor. Retningslinjer, mal og vurderingskriterier for fordypningsoppgaven ligger vedlagt studieplanen.

Vi anser eksamens- og vurderingsordningene som tilfredsstillende.

Praksis

I søknaden beskriver tilbyder gjennomføring av midtveisevaluering og sluttevaluering under praksis samt skriftlig tilbakemelding fra lærer på praksisrapport. Praksis vurderes til bestått/ ikke bestått.

Vurderingsskjema for praksis samt retningslinjer og vurderingskriterier for praksisrapport ligger som vedlegg til studieplanen.

Studenten skal formulere sitt eget veiledningsgrunnlag før praksisperioden tar til (vedlegg 1 til studieplanen). Veiledningsgrunnlaget skal benyttes aktivt gjennom praksis og være styrende for den kontinuerlige evalueringen.

Tilbyder skriver i søknadens § 3-5 (2) punkt 6:

«Ved vurdering av praksisopplæring og lignende skal faglærer og veileder på praksisstedet vurdere studenten til bestått eller ikke bestått. Studenten har krav på vurdering underveis. Dersom en student får vurdert sin praksisperiode til ikke bestått, skal studenten i tillegg til avtalt veiledning, ha fått en skriftlig vurdering senest når 2/3 av praksisperioden er gjennomført.»

Denne skriftlige vurderingen skal klart kommunisere problemene for en eventuell *ikke bestått* og mulighetene for *bestått* praksis ved sluttevaluering.

Vi vurderer også vurderingsordningene for praksis som tilfredsstillende.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

2.7.2 Sensorenes kompetanse

(2) Sensorene skal ha kompetanse til å vurdere om læringsutbyttet er oppnådd.

Vurdering

Tilbyders reglement for fagskoleutdanningen beskriver hvordan sensurordningen skal sikre at vurderingen av studenten skjer på en faglig betryggende måte. Dette gjøres blant annet ved bruk av intern og ekstern sensor ved bedømmelse av studentens selvstendige arbeid, og ved bruk av to sensorer ved bedømmelse av muntlig prestasjon, praksisopplæring, ferdighetsprøver og lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve.

Vurderingene skal kvalitetssikres gjennom ekstern deltakelse.

Dersom det ikke benyttes ekstern sensor ved den enkelte vurdering, skal kvalitetssikringen skje gjennom minst en av følgende ordninger:

- a. Ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av vurderingskriterier.
- b. Ekstern stikkprøvesensur eller stikkprøvekontroll av vurderinger foretatt av intern sensor.
- c. Fagskoleansvarlig kompetanserådgiver fastsetter hvilken eller hvilke ordninger for ekstern kvalitetssikring som skal benyttes for det enkelte emne.

Krav til sensors kompetanse er beskrevet i tilbyders kravspesifikasjon for undervisningspersonell og sensorer. Det står ikke at ekstern sensor skal ha erfaring fra vurdering slik det sies i søknaden. Her bør tilbyder klargjøre hva som gjelder.

Vi vurderer det som tilfredsstillende at tilbyder stiller samme krav til sensorenes kompetanse som til undervisningspersonalets.

Fagansvarlig ved utdanningen er ansatt i 20 % stilling som sensor. Det høres mye ut for en ettårig utdanning med 20 studenter. Det vises ikke til inngåtte avtaler med eksterne sensorer, men det er heller ikke et krav, og vi velger ha tillit til at tilbyder engasjerer kompetente eksterne sensorer.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør

- klargjøre hvilke bestemmelser som gjelder for sensors kompetanse (med hensyn til krav om erfaring fra vurdering)
- dokumentere innhold i 20 % stilling som sensor

2.8 Infrastruktur (§ 3-7)

Tilbyder skal ha lokaler, utstyr, informasjonstjenester, administrative og tekniske tjenester, IKT-ressurser og arbeidsforhold som er tilpasset utdanningen, og som utgjør et forsvarlig lærings- og arbeidsmiljø for studenter og ansatte.

Vurdering

Det ligger ved en oversikt over undervisnings- og grupperom samt toalettfasiliteter i AOFs lokaler.

Tilbyder beskriver to klasserom, grupperom og andre fasiliteter/rom som store, lyse og tilpasset funksjonshemmede.

NOKUT krever at det oppgis størrelse på klasserom, slik at sakkyndige kan vurdere om det er tilstrekkelig med plass. Tilbyder har imidlertid ikke oppgitt størrelse, og ut fra bildene er det vanskelig å vurdere om det er plass til antall studenter det søkes godkjenning for. Tilbyder må oppgi størrelse på lokalene som skal benyttes i utdanningen.

Tilbyder skriver at alle undervisningslokaler som skal benyttes til utdanningen vil være utstyrt med trådløs Internettforbindelse, takmontert projektor, skrivere/kopimaskin og nødvendig programvare.

Læringsplattformen It's Learning vil benyttes som supplement til tradisjonell klasseromsundervisning. AOF Norges IT-avdeling befinner ifølge tilbyder seg i samme lokale som undervisningen finner sted, og det vil derfor ifølge tilbyder være god tilgang på teknisk support. Tilbyder beskriver ikke forventet responstid, men dette anser vi heller ikke som nødvendig i den grad læringsplattformen ikke brukes til å levere inn veiledningsgrunnlag og arbeidskrav.

AOF Oslo og Akershus har ikke eget bibliotek, men skriver at faglærere disponerer en del litteratur som studentene kan låne og at det er satt av midler slik at faglærere kan bestille aktuelle tidsskrift.

Det er ikke tilfredsstillende at studentene og lærerne ikke har tilgang til adekvat bibliotekstjeneste. Det bør knyttes avtale med et bibliotek (for eksempel ved en høyskole) som studenten kan benytte, samt sikre at studenten har tilgang til adekvate nettressurser som elektroniske tidsskrifter og lignende. Vi er derfor usikre på om studenten er sikret en god studiehverdag, og vi mener tilbyder må sikre at studentene og lærerne har tilgang til bibliotek og nettressurser.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- oppgi størrelse på lokalene som skal benyttes i utdanningen
- sikre at studentene og lærerne har tilgang til bibliotek og nettressurser

2.9 Konklusjon etter sakkyndig vurdering

Utdanningen anbefales ikke godkjent. Tilbyder må gjøre omfattende utbedringer i utdanningen.

Tilbyder må

- knytte seg til relevante nettverk innen psykisk helse og rusproblematikk
- dokumentere at ASOR A/S er en aktør på fagfeltet rusproblematikk og psykisk helse, eller eventuelt fremlegge samarbeidsavtaler med relevante aktører i yrkesfeltet
- legge frem en oversikt med relevante praksisplasser
- inngå intensjonsavtaler med relevante praksisplasser innenfor fagfeltet psykisk helsearbeid og rusproblematikk
- tydeliggjøre fagområdet rusproblematikk og psykisk helse i læringsutbyttebeskrivelsen
- oppdatere og konkretisere innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen slik at det i større grad har fokus på aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide med brukere med samtidig rusavhengighet og psykisk lidelse, herunder at det beskrives et eget læringsutbytte som konkretiserer kunnskap, ferdighet og generell kompetanse på relasjonelle fenomener og begreper
- konkretisere rammer og retningslinjer som kan regulere og sikre at studenten får det læringsutbytte som forventes ved praksis på egen arbeidsplass
- tilpasse og konkretisere rammer, innhold og krav for to ukers praksisperiode
- konkretisere innholdet i emnene slik at det i større grad er fokus på aktuelle og spesielle utfordringer knyttet til å arbeide og samhandle på dette fagfeltet
- oppdatere litteraturlisten i tråd med ny og forskningsbasert kunnskap

- tydeliggjøre at dette er en studieplan for utdanning i rusproblematikk og psykisk helse
- angi sideantall for pensum i hver litteraturkilde
- tilpasse kravspesifikasjonen i større grad til utdanningen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- tilføye forholdstallet mellom faglig ansatte og studenter i kravspesifikasjonen
- tydeliggjøre i kravspesifikasjonen for undervisningspersonell at realkompetanse og utdanning hos veilederne skal være fra fagfeltet psykisk helsearbeid og rusarbeid
- i kravspesifikasjonen angi forholdstall mellom undervisningspersonalet og studenter
- tydeliggjøre hvordan ett årsverk skal kunne tilfredsstille behovet for undervisning, veiledning og oppfølging av 20 studenter (også ved sykdom i lærerstaben) samt oppfølging av eksterne veiledere og forelesere i den daglige drift
- oppgi størrelse på lokalene som skal benyttes i utdanningen
- sikre at studentene har tilgang til bibliotek og nettressurser

Tilbyder bør

- konkretisere hva en faglig test med utgangspunkt i studieplanen innebærer og hvilke vurderingskriterier testen skal oppfylle
- fordele litteraturen etter det enkelte emnes læringsutbyttebeskrivelse
- plassere læringsutbyttebeskrivelsen under riktig nivå i NKR sin struktur
- enten tydeliggjøre et pedagogisk opplegg som ivaretar studentenes læringsprosess for fagutviklingsarbeid, eller knytte litteratur til dette arbeidet
- gi informasjon i studieplanen om hvordan studiet er organisert med samlinger
- klargjøre forholdet mellom krav og tidsbruk i to-ukers praksisperiode
- fremstille informasjonen i kravspesifikasjonen under kategoriene formell utdanning, pedagogisk kompetanse, digital kompetanse og yrkeserfaring
- tydeliggjøre hvilke emner som vil få gjesteforelesere
- stille krav om at praksisveileder er i minst 75 % stilling med bruker- og pasientrelaterte oppgaver
- klargjøre hvilke bestemmelser som gjelder for sensors kompetanse (med hensyn til krav om erfaring fra vurdering)
- dokumentere innhold i 20 % stilling som sensor

2.10 Tilsvaarsrunden

NOKUT mottok ikke tilbakemelding fra søkeren på de sakkyndiges vurdering i utkast til tilsynsrapport innen fristen 28. august 2015.

3 Vedtak

NOKUT ved direktøren anser ikke de faglige kravene for godkjenning av utdanningen *psykisk helsearbeid og rusarbeid*, 60 fagskolepoeng stedbasert undervisning, ved Studieforbundet AOF Norge som oppfylt. Vi avslår derfor søknaden.

Vedtaket er fattet med hjemmel i

- lov om fagskoleutdanning § 2
- forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 5-1 (1) (heretter NOKUT-forskriften)

NOKUT har ikke mottatt tilbakemelding fra søkeren, på de sakkyndiges vurdering i utkast til tilsynsrapport. Vi har fattet vedtak om avslag basert på vår vurdering av de administrative sidene ved utdanningen og den sakkyndige rapporten.

4 Dokumentasjon

Rapporten er skrevet på bakgrunn av søknad datert 13. februar 2015, NOKUTs saksnummer 15/99-1.

Vedlegg 1:

Sakkyndig komité

Kravene til sakkyndige står oppført i fagskoletilsynsforskriften kapittel 2. De sakkyndige skal vurdere om søknaden oppfyller kravene for godkjenning av fagskoleutdanning, jf. fagskoletilsynsforskriften kapittel 3.

Den sakkyndige komité har bestått av følgende medlemmer:

- **Psykiatrisk sykepleier Ragnhild Eri, Voksenpsykiatrisk avdeling, Diakonhjemmet sykehus**

Eri er utdannet psykiatrisk sykepleier fra Høyskolen i Tromsø, er klinisk spesialist, har pedagogikk mellomfag og videreutdanning innen veiledning. Hun har jobbet ved Diakonhjemmet sykehus siden 2000, der hun blant annet har arbeidet med et prosjekt om kontakten med pårørende, og i akutt-teamet ved Vinderen Distriktpsykiatriske senter. Eri har vært hovedlærer ved videreutdanning for hjelpepleiere ved Kvaløya videregående skole innen psykisk helse, og har holdt en rekke voksenopplæringskurs om arbeidsmiljø og rådgivning.

- **Høgskolelektor Hilde Løseth, Høgskolen i Bergen (HiB)**

Løseth er høgskolelektor ved institutt for sosialfag og vernepleie, HiB. Hun har arbeidet med videreutdanningene i psykisk helsearbeid og rusproblematikk og psykisk helse siden 2002. Løseth har mastergrad i sykepleievitenskap fra Universitetet i Bergen og videreutdanning i veiledning fra Haraldsplass diakonale høgskole, senter for relasjonsutvikling. Hun har arbeidet i Stiftelsen Bergensklinikkene i mer enn ti år i ulike posisjoner direkte relatert til rusarbeid, både på lavterskelnivå og mer spesialisert i forhold til individuell- og gruppeterapi. Hun har deltatt i sykepleiefaglig veiledning under utdanningen og i løpet av arbeidsperioden ved Bergensklinikkene. Løseth har også deltatt på en rekke kurs relatert til psykiatri og rusarbeid.

Sakkyndige skal ikke ha oppgaver ved fagskolen eller ha andre tilknytninger til tilbyder som kan medføre inhabilitet. De sakkyndige har erklært at de ikke er inhabile i saken.

Søkerinstitusjonen har fått anledning til å uttale seg om NOKUTs forslag til sakkyndige, og har ingen merknader.